

▼ *aquest país*

70è aniversari de la caiguda republicana

Sense memòria

El 26 de gener es va commemorar el 70è aniversari de la caiguda de la Barcelona republicana. La generació que va patir la Guerra Civil i la posterior repressió franquista encara aspira a un reconeixement més valent per part de les institucions. Ni la llei de la Memòria Històrica ni el Memorial Democràtic honoren la seva lluita

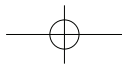
JORDI MOLINA jmolina@canvi16.info

Aquest mes de gener es van complir 70 anys de la caiguda de Barcelona per les tropes franquistes durant la Guerra Civil. En aquests 70 anys la vida ha canviat radicalment i cada cop són menys les persones que ens poden explicar, de primera mà, com era una època que ha marcat l'evolució de la Catalunya actual. Segurament, mai més hi tornaran haver diferències tan sonades entre les condicions d'unes generacions separades per set dècades. Quan els néts dels avis d'avui que ens parlen del franquisme es converteixen, també, en avis, de ben segur que seran una generació més propera als seus fills i néts que no pas els avis d'avui. La misèria, la injustícia, el patiment i la manca de llibertat són la radiografia d'una generació que ens ha deixat la llibertat com a llegat.

El 26 de gener de 1939 les tropes, procedents de l'est i el sud de Catalunya van entrar a la capital catalana després de gairebé tres anys de conflicte. El setge franquista es va encetar a primera hora del matí i, al cap d'unes hores, van aconseguir ocupar la ciutat. Cap a migdia, ja havien ocupat els punts més alts de la

La misèria, la injustícia, el patiment i la manca de llibertat són la radiografia d'una generació que ens ha deixat la llibertat com a llegat

a

no hi ha futur

ciutat: Montjuïc, Vallvidrera, el Tibidabo i la carretera de l'Arrabassada. Des d'aquests indrets, les tropes van començar a endinsar-se pel centre de la ciutat. El cos de l'exèrcit 105 de l'Exèrcit Marroquí va avançar des de Sants i Montjuïc fins a la plaça de Catalunya i la Rambla. L'entrada es va produir per l'Avinguda de Mistral, el carrer de Tamarit, la Ronda de Sant Antoni i el carrer de Pelai. Mentrestant, a Collserola, les forces de la quarta i la dotzena divisió van dirigir-se cap al centre de la ciutat passant pels carrers Muntaner, Balmes, Avinguda República Argentina i Gran de Gràcia, i baixant el passeig de Gràcia fins al centre de la ciutat. L'ofensiva dels soldats franquistes va continuar a la tarda amb l'ocupació de la Generalitat i l'Ajuntament de Barcelona. Al vespre, els regiments ja havien completat el setge i van arribar a Sant Adrià de Besòs (Barcelonès), i a Terrassa (Vallès Occidental).

Els soldats franquistes van ocupar Barcelona en un dia i només alguns grups de republicans van alençar el pas dels nacionals. Aquest episodi tràgic i clau per a la història de Catalunya va encetar un dels períodes més tristos del nostre país, la dictadura de Franco (1939-1975). Després de quatre setmanes de resistència, els nacionals van aconseguir avançar fins arribar a Barcelona, que va caure desarmada el 26 de gener de 1939.

Lleis sense memòria

Anys després i, en democràcia, les víctimes d'aquell genocidi, les de

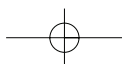
Catalunya i les de l'Estat espanyol, no han rebut encara el tracte que es mereixen. Lluny d'això, alguns dirigents polítics han preferit silenciar el tema per "no reobrir ferides del futur". L'Executiu de José Luis Rodríguez Zapatero, l'any 2006, va aprovar la llei de la Memòria Històrica. Un gest, el dels socialistes, que no va satisfer la cúpula política catalana. I és que la nova norma no anul·lava els judicis fets sota el règim de Franco. ICV i ERC s'hi van oposar i CiU es va decantar per l'abstenció, que va permetre que s'aprovés el decret, amb la negativa del Partit Popular.

El mes de gener del 2007, el govern català va aprovar el projecte de llei del Memorial Democràtic, que s'havia deixat aparcat en la legislatura anterior per la proximitat de les eleccions. Iniciativa, una de les for-

macions polítiques més insistents en la necessitat d'aquest organisme, va acceptat les esmenes perquè tant Esquerra com CiU donessin suport a una llei que, avui, vetlla per la recuperació de la memòria històrica i dels represaliats durant la guerra i el franquisme. Es tracta d'una entitat pública que desplega les polítiques del govern sobre recuperació i foment de la memòria democràtica i del coneixement de la república, de la guerra, de la repressió franquista, de l'exili i de l'antifranquisme. Tanmateix, per a l'Associació d'Expresos Polítics del Franquisme, aquesta entitat no és sinó un avenç que no honora els lluitadors que van invertir els millors anys de la seva vida a combatre i molts a morir per la llibertat de les persones. CANVI, ha parlat amb el seu president. ■

Imatge d'un excombatent en l'acte d'homenatge del Fossar de la Pedrera.

Enric Pubill

"Els lluitadors per la llibertat no hem estat mai reconeguts com a tals"

President de l'Associació d'Expresos Polítics del Franquisme

Apassionat, emotiu i precís. Així és com es desenvolupa l'Enric Pubill (1930) durant la conversa amb CANVI. El veterà republicà se sent orgullós de la lluita que ell i els seus companys republicans van fer durant la guerra i la repressió i demana més consciència social als joves

JORDI MOLINA jmolina@canvi16.info

Enguany s'han complert 70 anys ençà que els nacionals van entrar a Barcelona. Com ho recorda?

Quan va començar l'alçament franquista tenia només 6 anys. Recordo que un noi jove va entrar en un racó mentre jugava amb els meus amics tot dient: "Els franquistes entren per la Diagonal!" i, tot seguit, ens va repartir cartrons de llet. Quan vam sortir al carrer tothom corria amunt i avall buscant menjar. Fins als nou anys vaig créixer amb la guerra com a context.

Com era la vida d'un nen aleshores?

Abans de la guerra els nens ens inventàvem històries per jugar. Un cop immensos en l'atac salvatge ja no ens podíem inventar res. Imitàvem el que feien els pares: jugar a matar, fèiem la guerra a pedrades uns barris contra els altres. La vida era molt miserable, recollíem men-

jar de terra i ens espavilàvem com podíem. El meu pare era anarcosindicalista i lluitava al bàndol republicà i recordo que agafava el camió per dur els companys a l'exili, quan encara es pensaven que la dictadura acabaria aviat. Als 10 anys vaig començar a treballar al taller d'enquadernació del meu oncle, al carrer Sepúlveda, prop de la Ronda de Sant Antoni. Gràcies a la feina em vaig poder formar una mica de forma autodidacta. Llegia tots els llibres que podia, sobretot de l'oest.

El més incòmode i desagradable de la Model no eren les gotes d'orina dels companys que t'esquitxaven cada dia, sinó les cuques

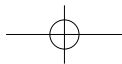
Amb els anys va forjar una consciència de classe contrària al règim. Quines eren les activitats clandestines dels joves rebels d'aleshores?

Als 17 anys vaig entrar a un grup excursionista on vam formar una agrupació escolta, dirigida per membres de les Joventuts Socialistes Unificades (JSU). Aleshores Barcelona no era com ara i a les 12 de la nit no hi havia ni una ànima al carrer, només la policia. Ens movíem com una ombra, fèiem pintades evocant la llibertat que aquell règim ens havia robat i col·locàvem banderes catalanes i republicanes en llocs estratègics. Fèiem anar els grisos de corcoll, que tenien moltes ganes d'enganxar-nos, sobretot als de la meva secció, que duia el nom del Numen Mestres, que com altres companys com ara Puig Pidemunt i Angel Valverde, havien estat assassinats per Franco.

Com i quan el van detenir?

L'any 1949 ens van detenir. Vam

JOAN HERRERA

col·locar una bandera republicana amb una llauna bruta d'alquitrà que simulava un explosiu. Vam posar un fil de pescar lligat al tronc de la bandera al racó d'una escala del Torrent d'en Vidalet, a Gràcia. Durant hores van tallar la zona, i fins i tot van fer venir l'Exèrcit per desactivar l'aparell. Al final van veure que era una enganyifa i ens van descobrir. Aquells dies van detenir 42 joves d'arreu de Catalunya, joves de Mataró de Vilanova i la Geltrú i de Barcelona. Allò va suposar la meua entrada a Jefatura, amb totes les seves conseqüents pallisses. Vam resistir-ho perquè érem joves.

Quina imatge no es pot treure del cap?

Sempre recordaré quan van detenir en Gregorio Lòpez Raimundo. L'haviem d'ajudar a baixar les escales perquè tenia els peus inflats i no es podia posar dret. Érem molt joves i persones adultes ens lligaven les mans al darrera i ens clavaven cops de peu a les costelles i les parts íntimes. La cara era l'única part del cos que no ens tocaven. Després de 30 dies a Jefatura, a molts companys i a mi ens van portar a la Model. Teníem entès que allà ens estalviariem una bona part de les pallisses.

I va ser així? Com van ser els cinc anys que hi va passar tancat?

Era un lloc tètric i ningú tenia nom, tots érem números. Les cel·les, concebudes per a una persona, acollien fins a dotze detinguts. Tots amb les nostres necessitats fisiològiques. Però el més desagradable no eren les gotes d'orina que t'esquitxaven cada dia, sinó les cuques. Per més que ens cobríem el cos, sempre acabaven entrant dins la roba. L'altra gran misèria era el menjar. La substància que ens posaven no era comestible, i dubto que tingués cap nutrient. La nostra supervivència depenia del menjar que les famílies ens portaven. En el meu cas, la meua germana em va salvar la vida.

Després el van destinar al Penal de Burgos, d'on va sortir l'any 1958, amb 30 anys. Com seguia la lluita un cop fora de les presons?

Del 1949 al 1961 no vaig ser una persona lliure. Sortíem de les presons, però no ens podíem incorporar als moviments clandestins, per això vam formar els grups de solidaritat. Recollíem menjar i repartíem calers per a aquells companys que seguien empresonats o per a les seves dones. Més endavant, ben entrada la darrera etapa del franquis-

me, ens vam integrar al PSUC.

Pensa que hi ha hagut prou reconeixement per a les víctimes del franquisme i les persones que van lluitar per la llibertat?

Els lluitadors per la llibertat no hem estat mai reconeguts. Evidentment, ens han fet detalls i ens han dedicat atencions i actes de reconeixement, d'estima... Però no hem estat reconeguts en un sentit profund de la paraula. Un exemple és la Llei de la Memòria Història, que no anul·la amb cap decret els judicis que es van fer en l'època franquista. No sento que hi hagi un reconeixement a les persones que vam lliurar els anys de la nostra joventut i, en molts casos, la vida, a la llibertat que ens havia estat robada.

Com valora la Llei de la Memòria Històrica?

Aquesta llei és l'única cosa que tenim. L'acceptem perquè és un avenç i ens serveix per aspirar a alguna cosa més. Després de tants anys de lluita, t'adones que, de vegades, és millor fer un pas enrere, per després fer-ne tres endavant.

Què té de bo haver viscut una època com aquella?

Doncs que ara tinc clar que una altra societat és possible. Ho estem veient amb la crisi que vivim. De cap manera s'han fet les coses ben fetes si s'ha arribat a aquest punt. Jo vaig viure en una societat injusta. Vivíem en comunes, i aquells que eren més solvents ajudaven els més pobres. Hi havia uns límits de riquesa i uns mínims de pobresa, i això només passa quan la gent és humana i conscient. Sap? De vegades, en algunes xerrades que imparteixo als instituts, els nens em pregunten amb un to innocent: però vostè ho tornaria a fer? I jo els responc que naturalment, que aquella era la meua lluita, la lluita que encara sento ara, i que gràcies a ella avui em poden fer preguntes. ■

